

Περιεχόμενα

Προλογικό σημείωμα του μεταφραστή	19
Εισαγωγή	23

ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

και επ' ευκαιρία περί της συνολικής φύσεως του ανθρώπου

Άρθρο 1. Ό,τι αποτελεί πάθος αναφορικά με κάτι είναι πάντοτε ενέργεια από κάποια άλλη άποψη	95
Άρθρο 2. Για να γνωρίσουμε τα πάθη της ψυχής, πρέπει να διακρίνουμε τις λειτουργίες της από τις λειτουργίες του σώματος	96
Άρθρο 3. Ποιον κανόνα πρέπει να ακολουθήσουμε για τον σκοπό αυτό	96
Άρθρο 4. Η θερμότητα και η κίνηση των μελών προέρχονται από το σώμα, ενώ οι σκέψεις προέρχονται από την ψυχή	96
Άρθρο 5. Η δοξασία σύμφωνα με την οποία η ψυχή παρέχει στο σώμα την κίνηση και τη θερμότητα είναι πεπλανημένη	97
Άρθρο 6. Ποια διαφορά υπάρχει μεταξύ ενός ζωντανού και ενός νεκρού σώματος	98
Άρθρο 7. Σύντομη εξήγηση των μερών του σώματος και ορισμένων λειτουργιών του	98
Άρθρο 8. Ποια είναι η αρχή η οποία διέπει όλες αυτές τις λειτουργίες	100
Άρθρο 9. Πώς παράγεται η κίνηση της καρδιάς	100

Άρθρο 10. Πώς παράγονται τα ζωικά πνεύματα στον εγκέφαλο	101
Άρθρο 11. Πώς πραγματοποιούνται οι κινήσεις των μυών	102
Άρθρο 12. Πώς τα εξωτερικά αντικείμενα επιδρούν στα όργανα των αισθήσεων	103
Άρθρο 13. Αυτή η επενέργεια των εξωτερικών αντικειμένων μπορεί να θέσει σε κίνηση με ποικίλους τρόπους τα πνεύματα στους μυς	104
Άρθρο 14. Η ποικιλία που διακρίνει τα πνεύματα μπορεί κάλλιστα να διαφοροποιήσει τη ροή τους	105
Άρθρο 15. Ποιες είναι οι αιτίες της ποικιλίας τους	105
Άρθρο 16. Πώς τα αντικείμενα των αισθήσεων και τα πνεύματα μπορούν να κινούν όλα τα μέλη δίχως την επικουρία της ψυχής	107
Άρθρο 17. Ποιες είναι οι λειτουργίες της ψυχής	107
Άρθρο 18. Περί της βουλήσεως	108
Άρθρο 19. Περί της αντιλήψεως	108
Άρθρο 20. Περί φανταστικών εικόνων και άλλων σκέψεων που σχηματίζει η ψυχή	109
Άρθρο 21. Περί των φανταστικών εικόνων που παράγονται μόνο από το σώμα	109
Άρθρο 22. Περί της διαφοράς των άλλων αντιλήψεων	110
Άρθρο 23. Περί των αντιλήψεων τις οποίες ανάγουμε στα εξωτερικά αντικείμενα	110
Άρθρο 24. Περί των αντιλήψεων τις οποίες ανάγουμε στο σώμα μας	111
Άρθρο 25. Περί των αντιλήψεων τις οποίες ανάγουμε στην ψυχή μας	111
Άρθρο 26. Οι εικόνες της φαντασίας που εξαρτώνται μόνο από τη συμπτωματική κίνηση των πνευμάτων μπορούν να είναι τόσο αληθινά πάθη όσο και οι αντιλήψεις που εξαρτώνται από τα νεύρα	112
Άρθρο 27. Ο ορισμός των παθών της ψυχής	113
Άρθρο 28. Εξήγηση του πρώτου μέρους αυτού του ορισμού	113

Άρθρο 29. Εξήγηση του δεύτερου μέρους αυτού του ορισμού ...	114
Άρθρο 30. Η ψυχή είναι ενωμένη με όλα τα μέρη του σώματος από κοινού	114
Άρθρο 31. Στον εγκέφαλο βρίσκεται ένας μικρός αδένας στον οποίο η ψυχή ασκεί τις λειτουργίες της κατά τρόπο ιδιαίτερο σε σχέση με τα υπόλοιπα μέρη του σώματος	115
Άρθρο 32. Πώς γνωρίζουμε ότι αυτός ο αδένας αποτελεί την κύρια έδρα της ψυχής	116
Άρθρο 33. Η έδρα των παθών δεν βρίσκεται στην καρδιά	116
Άρθρο 34. Πώς αλληλεπιδρούν η ψυχή και το σώμα	117
Άρθρο 35. Παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι εντυπώσεις των αντικειμένων συνενώνονται στον αδένα που βρίσκεται στο κέντρο του εγκεφάλου	118
Άρθρο 36. Παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο διεγείρονται τα πάθη στην ψυχή	119
Άρθρο 37. Γιατί φαίνεται ότι όλα τα πάθη προξενούνται από κάποια κίνηση των πνευμάτων	120
Άρθρο 38. Παράδειγμα των κινήσεων του σώματος που συνοδεύουν τα πάθη και είναι εντελώς ανεξάρτητες από την ψυχή	120
Άρθρο 39. Πώς μπορεί η ίδια αιτία να διεγείρει διαφορετικά πάθη σε διαφορετικούς ανθρώπους	121
Άρθρο 40. Ποιο είναι το κυριότερο αποτέλεσμα των παθών	121
Άρθρο 41. Ποια ισχύ έχει η ψυχή επί του σώματος	121
Άρθρο 42. Πώς βρίσκουμε στη μνήμη ό,τι θέλουμε να θυμηθούμε	122
Άρθρο 43. Πώς μπορεί η ψυχή να φαντάζεται, να προσηλώνεται και να κινεί το σώμα	123
Άρθρο 44. Κάθε βούληση είναι εκ φύσεως συνδεδεμένη με κάποια κίνηση του αδένα, όμως η επιδεξιότητα και η έξη επιτρέπουν να τη συνδέσουμε με άλλες κινήσεις	123
Άρθρο 45. Ποια είναι η ισχύς της ψυχής επί των παθών της	124
Άρθρο 46. Για ποιον λόγο αδυνατεί η ψυχή να ελέγχει πλήρως τα πάθη της	125
Άρθρο 47. Σε τι συνίστανται οι συγκρούσεις που φανταζόμαστε	

συνήθως ότι εκδηλώνονται ανάμεσα στο κατώτερο και στο ανώτερο τμήμα της ψυχής	125
Άρθρο 48. Πώς καταλαβαίνουμε τη δύναμη και την αδυναμία των ψυχών και ποια είναι η δυστυχία των πλέον ανίσχυρων ..	128
Άρθρο 49. Η δύναμη της ψυχής δεν αρκεί δίχως την επίγνωση της αλήθειας	129
Άρθρο 50. Δεν υπάρχει ψυχή τόσο ανίσχυρη, που να μην έχει τη δυνατότητα, αν διευθύνεται σωστά, να αποκτήσει απόλυτη ισχύ επί των παθών της	129

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΚΑΙ Η ΕΞΗΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΙ ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΩΝ ΠΑΘΩΝ

Άρθρο 51. Ποιες είναι οι πρώτες αιτίες των παθών	133
Άρθρο 52. Ποια είναι η χρησιμότητά τους και πώς μπορούμε να τα απαριθμήσουμε	134

Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΑΙ Η ΑΠΑΡΙΘΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ

Άρθρο 53. Ο θανατασμός	134
Άρθρο 54. Η εκτίμηση και η περιφρόνηση, η γενναιοφροσύνη και η αλαζονεία, η ταπεινοφροσύνη και η ποταπότητα	135
Άρθρο 55. Η λατρεία και η καταφρόνηση	135
Άρθρο 56. Η αγάπη και το μίσος	135
Άρθρο 57. Η επιθυμία	136
Άρθρο 58. Η ελπίδα, το άγχος, η ζηλοτυπία, το αίσθημα ασφάλειας και η απελπισία	136
Άρθρο 59. Η αναποφασιστικότητα, το θάρρος, η τόλμη, η άμιλλα, η δειλία και ο τρόμος	137
Άρθρο 60. Η τύψη	137
Άρθρο 61. Η χαρά και η λύπη	137
Άρθρο 62. Η λιοδορία, ο φθόνος, η ευσπλαχνία	137
Άρθρο 63. Η ικανοποίηση του εαυτού και η μεταμέλεια	138
Άρθρο 64. Η εύνοια και η ευγνωμοσύνη	138
Άρθρο 65. Η αγανάκτηση και η οργή	138

Άρθρο 66. Η υπερηφάνεια και η αισχύνη	139
Άρθρο 67. Η απέχθεια, η νοσταλγία και η αγαλλίαση	139
Άρθρο 68. Για ποιον λόγο η απαρίθμηση των παθών που προτείνω διαφέρει από την κοινά αποδεκτή απαρίθμηση	139
Άρθρο 69. Δεν υπάρχουν παρά μόνο έξι πρωτογενή πάθη	140
Άρθρο 70. Περί του θαυμασμού· ο ορισμός και η αιτία του	140
Άρθρο 71. Στην περίπτωση αυτού του πάθους δεν συντελείται καμία μεταβολή ούτε στην καρδιά ούτε στο αίμα	141
Άρθρο 72. Σε τι συνίσταται η δύναμη του θαυμασμού	141
Άρθρο 73. Τι είναι η κατάπληξη	143
Άρθρο 74. Σε τι χρησιμεύουν τα πάθη στο σύνολό τους και σε τι βλάπτουν	143
Άρθρο 75. Σε τι χρησιμεύει ειδικότερα ο θαυμασμός	143
Άρθρο 76. Σε τι μπορεί να είναι επιβλαβής ο θαυμασμός και πώς μπορούμε να αναπληρώσουμε την απουσία του και να περιορίσουμε την άμετρη εκδήλωσή του	144
Άρθρο 77. Οι επιρρεπέστεροι στον θαυμασμό δεν είναι ούτε οι πιο ανόητοι ούτε οι πιο επιδέξιοι	145
Άρθρο 78. Ο άμετρος θαυμασμός μπορεί να μεταβληθεί σε έξη, αν αμελήσουμε να τον μετριάσουμε	145
Άρθρο 79. Οι ορισμοί της αγάπης και του μίσους	146
Άρθρο 80. Τι σημαίνει να συνδεόμαστε ή να αποχωριζόμαστε αυτοβούλως	146
Άρθρο 81. Περί της συνήθους διακρίσεως μεταξύ ηδυπαθούς και ευμενούς αγάπης	147
Άρθρο 82. Με ποιον τρόπο πολύ διαφορετικά πάθη συμφωνούν μεταξύ τους, επειδή μετέχουν της αγάπης	147
Άρθρο 83. Περί της διαφοράς μεταξύ της απλής συμπαθείας, της φιλίας και της αφοσιώσεως	148
Άρθρο 84. Δεν υπάρχουν τόσα είδη μίσους όσα είδη αγάπης	150
Άρθρο 85. Περί της φιλοκαλίας και της φρίκης	150
Άρθρο 86. Ο ορισμός της επιθυμίας	151
Άρθρο 87. Στο πάθος της επιθυμίας δεν αντιτίθεται κανένα άλλο πάθος	151

Άρθρο 88. Ποια είναι τα διάφορα είδη της επιθυμίας	153
Άρθρο 89. Ποια είναι η επιθυμία που γεννά η φρίκη	153
Άρθρο 90. Ποια είναι η επιθυμία που γεννά η φιλοκαλία	153
Άρθρο 91. Ο ορισμός της χαράς	155
Άρθρο 92. Ο ορισμός της λύπης	156
Άρθρο 93. Ποιες είναι οι αιτίες των δύο αυτών παθών	156
Άρθρο 94. Πώς διεγείρονται τα πάθη αυτά από τα καλά και τα κακά που αφορούν αποκλειστικά το σώμα και ποια είναι η φύση του ευχάριστου ερεθισμού και του πόνου	157
Άρθρο 95. Πώς τα πάθη αυτά μπορούν επίσης να διεγερθούν από καλά και κακά που δεν υποπίπτουν καθόλου στην αντίληψη της ψυχής, παρότι την αφορούν, όπως, για παράδειγμα, από την ευχαρίστηση που δοκιμάζουμε όταν ριψοκινδυνεύουμε ή όταν θυμόμαστε κάποια δεινά του παρελθόντος	158
Άρθρο 96. Ποιες είναι οι κινήσεις του αίματος και των πνευμάτων που προκαλούν τα πέντε προηγούμενα πάθη	159
Άρθρο 97. Οι κυριότερες εμπειρίες που βοηθούν να γνωρίσουμε τις κινήσεις αυτές στην αγάπη	159
Άρθρο 98. Στο μίσος	160
Άρθρο 99. Στη χαρά	160
Άρθρο 100. Στη λύπη	160
Άρθρο 101. Στην επιθυμία	160
Άρθρο 102. Η κίνηση του αίματος και των πνευμάτων στην αγάπη	161
Άρθρο 103. Στο μίσος	161
Άρθρο 104. Στη χαρά	162
Άρθρο 105. Στη λύπη	163
Άρθρο 106. Στην επιθυμία	163
Άρθρο 107. Ποια είναι η αιτία αυτών των κινήσεων στην αγάπη	164
Άρθρο 108. Στο μίσος	165
Άρθρο 109. Στη χαρά	166
Άρθρο 110. Στη λύπη	166
Άρθρο 111. Στην επιθυμία	167

Άρθρο 112. Ποια είναι τα εξωτερικά γνωρίσματα αυτών των παθών	167
Άρθρο 113. Περί των εκφράσεων των οφθαλμών και του προσώπου	168
Άρθρο 114. Περί των μεταβολών του χρώματος	169
Άρθρο 115. Με ποιον τρόπο μάς κάνει η χαρά να κοκκινίζουμε	169
Άρθρο 116. Με ποιον τρόπο μάς κάνει η λύπη να χλωμιάζουμε	169
Άρθρο 117. Για ποιον λόγο κοκκινίζουμε συχνά, μολονότι είμαστε λυπημένοι	170
Άρθρο 118. Τα είδη του ρίγους	171
Άρθρο 119. Περί της ατονίας	172
Άρθρο 120. Με ποιον τρόπο η ατονία προκαλείται από την αγάπη και την επιθυμία	172
Άρθρο 121. Η ατονία μπορεί να προκληθεί και από άλλα πάθη ..	173
Άρθρο 122. Περί της λιποθυμίας	173
Άρθρο 123. Γιατί η λύπη δεν είναι ποτέ αιτία λιποθυμίας	174
Άρθρο 124. Περί του γέλωτος	174
Άρθρο 125. Γιατί το γέλιο δεν συνοδεύει διόλου τις μεγαλύτερες χαρές	175
Άρθρο 126. Ποιες είναι οι κύριες αιτίες του γέλιου	175
Άρθρο 127. Ποια είναι η αιτία του γέλιου στην αγανάκτηση	176
Άρθρο 128. Περί της προελεύσεως των δακρύων	177
Άρθρο 129. Περί του τρόπου με τον οποίο οι ατμοί μετατρέπονται σε νερό	178
Άρθρο 130. Με ποιον τρόπο προκαλούνται τα δάκρυα στα μάτια, όταν πονέσουν από κάτι	179
Άρθρο 131. Με ποιον τρόπο η λύπη προκαλεί τα δάκρυα	179
Άρθρο 132. Περί των οιμωγών που συνοδεύουν τα δάκρυα	180
Άρθρο 133. Γιατί τα παιδιά και οι γέροντες κλαίνε εύκολα	180
Άρθρο 134. Γιατί ορισμένα παιδιά χλωμιάζουν αντί να κλαίνε ...	181
Άρθρο 135. Περί των αναστεναγμών	181
Άρθρο 136. Από πού πηγάζουν τα αποτελέσματα των παθών τα οποία προσιδιάζουν σε ορισμένους ανθρώπους	182

Άρθρο 137. Περί της χρησιμότητος των πέντε παθών που μόλις διερευνήσαμε στο μέτρο που αφορούν το σώμα	183
Άρθρο 138. Περί των ελαττωμάτων αυτών των παθών και περί των μέσων τα οποία μας επιτρέπουν να τα διορθώσουμε	184
Άρθρο 139. Περί της χρησιμότητος των ιδίων παθών στο μέτρο που ανήκουν στην ψυχή και πρωτίστως περί της αγάπης	185
Άρθρο 140. Περί του μίσους	186
Άρθρο 141. Περί της επιθυμίας, της χαράς και της λύπης	186
Άρθρο 142. Περί της χαράς και της αγάπης σε σύγκριση με τη λύπη και το μίσος	187
Άρθρο 143. Περί των ιδίων παθών στο μέτρο που αναφέρονται στην επιθυμία	188
Άρθρο 144. Περί των επιθυμιών των οποίων η πραγματοποίηση εξαρτάται μόνο από εμάς	188
Άρθρο 145. Περί των επιθυμιών που εξαρτώνται αποκλειστικά από άλλες αιτίες· και τι είναι η τύχη	189
Άρθρο 146. Περί των επιθυμιών που εξαρτώνται από εμάς και από τους άλλους	190
Άρθρο 147. Περί των εσωτερικών συγκινήσεων της ψυχής	192
Άρθρο 148. Η άσκηση της αρετής είναι ένα εξαιρετικά αποτελεσματικό αντίδοτο στα πάθη	193

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΑΘΩΝ

Άρθρο 149. Περί εκτιμήσεως και περιφρονήσεως	195
Άρθρο 150. Τα δύο αυτά πάθη δεν είναι παρά είδη θαυμασμού . .	196
Άρθρο 151. Μπορούμε να εκτιμάμε ή να περιφρονούμε τον εαυτό μας	196
Άρθρο 152. Για ποια αιτία μπορούμε να εκτιμάμε τον εαυτό μας	196
Άρθρο 153. Σε τι συνίσταται η γενναιοφροσύνη	197
Άρθρο 154. Η γενναιοφροσύνη μάς εμποδίζει να περιφρονούμε τους άλλους	197
Άρθρο 155. Σε τι συνίσταται η ενάρετη ταπεινοφροσύνη	198
Άρθρο 156. Ποιες είναι οι ιδιότητες της γενναιοφροσύνης και	

με ποιον τρόπο χρησιμεύει ως φάρμακο για την αταξία που προκαλούν τα πάθη	198
Άρθρο 157. Περί της αλαζονείας	199
Άρθρο 158. Οι συνέπειες της αλαζονείας είναι αντίθετες των συνεπειών της γενναιοφροσύνης	200
Άρθρο 159. Περί της διεφθαρμένης ταπεινοφροσύνης	200
Άρθρο 160. Ποια είναι η κίνηση των πνευμάτων σε αυτά τα πάθη	201
Άρθρο 161. Πώς μπορούμε να αποκτήσουμε τη γενναιοφροσύνη	203
Άρθρο 162. Περί της λατρείας	204
Άρθρο 163. Περί της καταφρονήσεως	205
Άρθρο 164. Περί της χρησιμότητας των δύο αυτών παθών	205
Άρθρο 165. Περί της ελπίδος και του άγχους	206
Άρθρο 166. Περί του αισθήματος της ασφαλείας και περι της απελπισίας	206
Άρθρο 167. Περί της ζηλοτυπίας	207
Άρθρο 168. Από ποια άποψη το πάθος αυτό μπορεί να είναι έντιμο	207
Άρθρο 169. Από ποια άποψη είναι αξιόμμεπτο	207
Άρθρο 170. Περί της αναποφασιστικότητας	208
Άρθρο 171. Περί του θάρρους και της τόλμης	209
Άρθρο 172. Περί της αμίλλης	209
Άρθρο 173. Πώς η τόλμη εξαρτάται από την ελπίδα	210
Άρθρο 174. Περί της δειλίας και του φόβου	211
Άρθρο 175. Περί της χρησιμότητας της δειλίας	211
Άρθρο 176. Περί της χρησιμότητας του φόβου	212
Άρθρο 177. Περί της τύψεως	212
Άρθρο 178. Περί της λαιδορίας	213
Άρθρο 179. Γιατί είθισται αυτοί που έχουν τις περισσότερες ατέλειες να είναι και οι σκωπτικότεροι	213
Άρθρο 180. Περί της χρησιμότητας του σαρκασμού	214
Άρθρο 181. Περί της χρησιμότητας του γέλωτος στον σαρκασμό	214

Άρθρο 182. Περί του φθόνου	214
Άρθρο 183. Πώς μπορεί ο φθόνος να είναι δίκαιος και πώς άδικος	215
Άρθρο 184. Σε τι οφείλεται η τάση των ζηλόφθονων να είναι ωχροί στο πρόσωπο	216
Άρθρο 185. Περί της ευσπλαχνίας	217
Άρθρο 186. Ποιοι είναι περισσότερο ευσπλαχνικοί	217
Άρθρο 187. Πώς το πάθος αυτό αγγίζει τους πιο γενναίοφρονες ..	217
Άρθρο 188. Ποιους δεν αγγίζει διόλου αυτό το πάθος	218
Άρθρο 189. Γιατί το πάθος αυτό μάς ωθεί να κλαίμε	218
Άρθρο 190. Περί ικανοποίησεως του εαυτού	218
Άρθρο 191. Περί της μεταμελείας	219
Άρθρο 192. Περί της ευνοίας	220
Άρθρο 193. Περί της ευγνωμοσύνης	220
Άρθρο 194. Περί της αγνωμοσύνης	221
Άρθρο 195. Περί της αγανακτήσεως	221
Άρθρο 196. Γιατί η αγανάκτηση συνδέεται άλλοτε με την ευσπλαχνία κι άλλοτε με τη λαιμοδωρία	222
Άρθρο 197. Η αγανάκτηση συνοδεύεται συχνά από θαυμασμό και δεν είναι ασυμβίβαστη με τη χαρά	222
Άρθρο 198. Περί της χρησιμότητός της	223
Άρθρο 199. Περί της οργής	223
Άρθρο 200. Γιατί αυτοί τους οποίους η οργή κάνει να κοκκινίζουν είναι λιγότερο επίφοβοι από αυτούς τους οποίους κάνει να χλωμιάζουν	224
Άρθρο 201. Υπάρχουν δύο είδη οργής και οι πιο καλόψυχοι είναι επιρρεπέστεροι στο πρώτο είδος	225
Άρθρο 202. Οι ανίσχυρες και οι κατώτερες ψυχές κυριεύονται περισσότερο από το δεύτερο είδος οργής	226
Άρθρο 203. Η γενναιοφροσύνη χρησιμεύει ως αντίδοτο στις ακρότητες της οργής	227
Άρθρο 204. Περί της υπερηφανείας	227
Άρθρο 205. Περί της αισχύνης	228
Άρθρο 206. Περί της χρησιμότητος των δύο αυτών παθών	228

Άρθρο 207. Περί της αναισχυντίας	229
Άρθρο 208. Περί της απεχθείας	229
Άρθρο 209. Περί της νοσταλγίας	230
Άρθρο 210. Περί της αγαλλιάσεως	230
Άρθρο 211. Ένα φάρμακο για όλα τα πάθη	230
Άρθρο 212. Κάθε καλό και κάθε κακό σε αυτή τη ζωή εξαρτάται μόνο από τα πάθη	233

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

<i>Jean-Luc Marion</i> , Γενναιοφροσύνη και φαινομενολογία	237
Επιλογή βασικής βιβλιογραφίας για τα Πάθη της ψυχής	277
Ευρετήριο	285